

Analiza omrežij

4. Zgradba omrežij podomrežja

Vladimir Batagelj

Magistrski program Uporabna statistika
Ljubljana, April 2024

Kazalo

Analiza omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

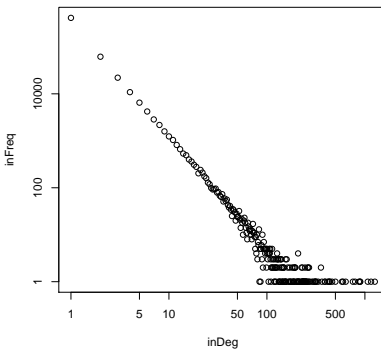
Skrčitev

Izrezi

Izrezi

- 1 Statistika
- 2 Homomorfizmi
- 3 Razbitja
- 4 Skrčitev
- 5 Izrezi
- 6 Izrezi

in-degree distribution

prof. Vladimir Batagelj: vladimir.batagelj@fmf.uni-lj.si
prosojnice (PDF)

22. april 2024 ob 01:17 / marec 2013

Pristopi k velikim omrežjem

Analiza omrežij

V. Batagelj

Statistika

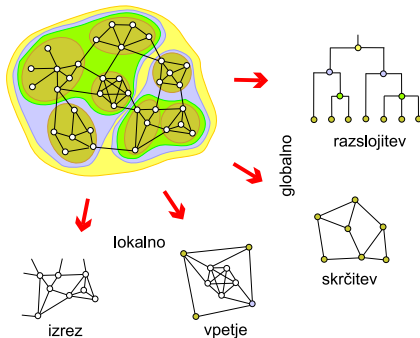
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Pri **velikih** omrežjih (več tisoč ali milijonov vozlišč, omrežje je mogoče shraniti v pomnilniku) se moramo odpovedati celoviti sliki, uporabni so le redki postopki.

Za analizo velikih omrežij lahko uporabimo statistiko ali pa zanimiva mala in srednja podomrežja.

Stopnje vozlišč grafa

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

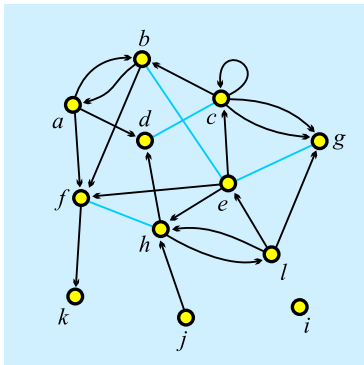
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

stopnja vozlišča v , $\deg(v)$ = je število povezav, ki imajo vozlišče v za končnico;

vhodna stopnja vozlišča v , $\text{indeg}(v)$ = je število povezav, ki imajo vozlišče v za konec (krajšice neusmerjene povezave je hkrati njen začetek in konec);

izhodna stopnja vozlišča v , $\text{outdeg}(v)$ = je število povezav, ki imajo vozlišče v za začetek.

$$n = 12, m = 23, \text{indeg}(e) = 3, \text{outdeg}(e) = 5, \deg(e) = 6$$

$$\sum_{v \in V} \text{indeg}(v) = \sum_{v \in V} \text{outdeg}(v) = |\mathcal{A}| + 2|\mathcal{E}|, \sum_{v \in V} \deg(v) = 2|\mathcal{L}| - |\mathcal{L}_0|$$

Vhodni podatki o vozliščih

- številski \rightarrow vector
- urejenostni \rightarrow permutation
- imenski \rightarrow clustering (razbitje)

Izračunane lastnosti vozlišč

globalne: število vozlišč, usmerjenih/neusmerjenih povezav, komponent; največje sredično število, ...

lokalne: stopnje, sredična števila, indeksi (vmesnost, dostopnost, kazala in viri, ...)

pregledi: razbitja, vektorji, vrednosti povezav, ...

Analiza povezanosti med izračunanimi (strukturnimi) lastnostmi in vhodnimi (izmerjenimi) lastnostmi.

... Statistika

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Globalne lastnosti izpišejo Pajekovi ukazi v poročilo; največ jih je dosegljivih v izbiri Info. Pri uporabi *ponavljajočih* ukazov se shranijo v vektorje.

Lokalne lastnosti izračunajo razni Pajekovi ukazi in jih shranijo v vektorje ali razbitja. Njihove vrednosti / porazdelitev si lahko ogledamo v izbiri Info.

Za primer si oglejmo omrežje [The Edinburgh Associative Thesaurus](#). EAT je omrežje asociacij med besedami zbranih na študentski populaciji. Točke so besede. Povezave (X, Y) pa so določene z vprašanjem: Katera beseda Y vam pride prva na misel, ko slišite besedo X ? Utež povezave pove, kolikokrat je bila izbrana.

```
File/Network/Read eatRS.net
Info/Network/General
```

Ima 23219 vozlišč in 325624 usmerjenih povezav (564 zank); 227481 povezav ima utež 1.

... Statistika

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Točke z največjimi stopnjami dobimo takole:

Network/Create Partition/Degree/All
Partition/Copy to Vector
Info/Vector +10

V EAT so to:

	vertex	deg	label
1	12720	1108	ME
2	12459	1074	MAN
3	8878	878	GOOD
4	18122	875	SEX
5	13793	803	NO
6	13181	799	MONEY
7	23136	732	YES
8	15080	723	PEOPLE
9	13948	720	NOTHING
10	22973	716	WORK

Pajek in R

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Pajek 0.89 (in kasnejši) omogoča uporabo statističnega programa R in tudi drugih programov kot orodij (izbira Tools).

V programu Pajek določimo stopnje vozlišč in jih 'podtaknemo' R-ju

```
Network/Info/General  
Network/Create Vector/Centrality/Degree/All  
Tools/R/Send to R/Current Vector
```

Tu določimo porazdelitev stopenj in jo narišemo

```
summary(v2)  
t <- table(v2)  
x<-as.numeric(names(t))  
plot(x,t,log='xy',main='degree distribution',  
      xlab='deg',ylab='freq')
```

Dobljeno sliko lahko s File/Save as shranimo v izbrani obliki (PDF ali PS za \LaTeX ; Windows metafile za Word).

Pozor! Vozlišča stopnje 0 delajo težave pri log='xy'.

EAT – porazdelitev stopenj

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

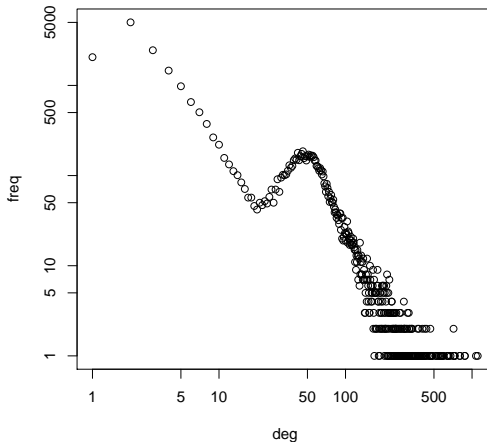
Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

EAT all-degree distribution

Slučajni grafi

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

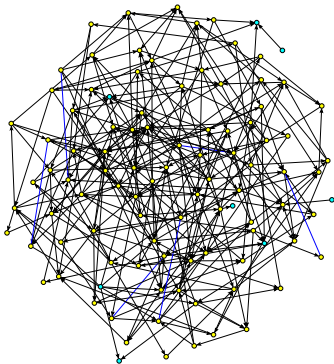
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Erdős in Rényi sta definirala *slučajni graf* takole: vsako mogočo povezavo vključimo v slučajni graf z dano verjetnostjo p .

V programu Pajek v
Network/Create Random Network/
Bernoulli/Poisson/Undirected/
General [100] [2.5]
uporabljamo namesto verjetnosti p
povprečno stopnjo

$$\overline{\deg} = \frac{1}{n} \sum_{v \in V} \deg(v)$$

Velja $p = \frac{m}{m_{\max}}$ in, za grafe brez zank, še $\overline{\deg} = \frac{2m}{n}$.

Na sliki je prikazan slučajni graf na 100 vozliščih z $\overline{\deg} = 3$.

Porazdelitve stopenj

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

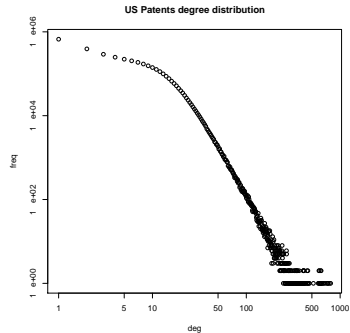
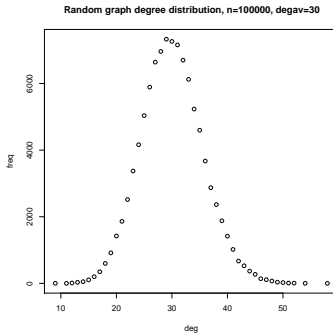
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Dejanska omrežja so vse prej kot slučajna. Analiza porazdelitev je dala nov pogled na zgradbo dejanskih omrežij – Watts (**Small worlds**), Barabási (**nd/networks**, **Linked**).

Porazdelitve v/iz-hodnih stopenj

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

V Pajek-a preberemo omrežje sklicevanj cite.net in odstranimo zanke ter večkratne povezave. Nato določimo vhodne in izhodne stopnje ter iz Pajek-a pokličemo R in mu 'podtaknemo' vse vektorje.

```
#####
```

```
R called from Pajek
```

```
The following vectors read:
```

```
v3 : From partition 1 (548600)
```

```
v4 : From partition 2 (548600)
```

```
> inTab <- table(v3)
> indeg <- as.integer(names(inTab))
> inDeg <- indeg[indeg>0]
> inFreq <- as.vector(inTab[indeg>0])
> plot(inDeg,inFreq,log='xy',main="in-degree distribution")
> ouTab <- table(v4)
> outdeg <- as.integer(names(ouTab))
> outDeg <- outdeg[outdeg>0]
> outFreq <- as.vector(ouTab[outdeg>0])
> plot(outDeg,outFreq,log='xy',main="out-degree distribution")
```


Porazdelitve v/iz-hodnih stopenj

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

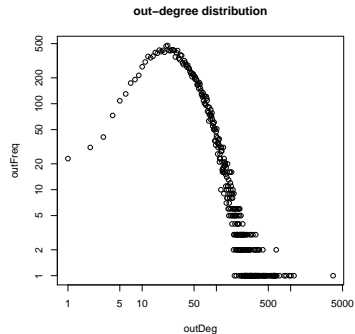
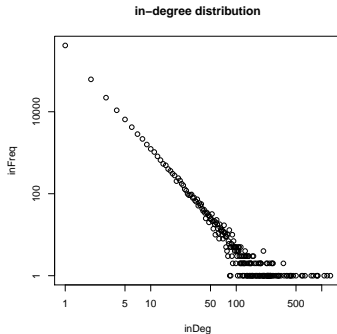
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Porazdelitev vhodnih stopenj kaže na brezlestvičnost (scale-free).
Parametre lahko ocenimo s paketom, ki so ga pripravili [Clauset, Shalizi and Newman](#). Glejte še [Stumpf, et al.: Critical Truths About Power Laws](#).

Števila objav člankov po letih

omrežja na temo središčnosti

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Iz datoteke `Year.clu`, ki vsebuje letnice objav člankov, lahko dobimo porazdelitve *števila objav člankov po letih*. Za omrežja na temo središčnosti smo dobili:

```
> setwd("C:/Users/Batagelj/work/Python/WoS/Central")
> years <- read.table(file="Year.clu",header=FALSE,skip=2)$V1
> t <- table(years)
> year <- as.integer(names(t))
> freq <- as.vector(t[1950<=year & year<=2009])
> y <- 1950:2009
> plot(y,freq)
> model <- nls(freq~c*dlnorm(2010-y,a,b),start=list(c=350000,a=2,b=0.7))
> model
Nonlinear regression model
  model: freq ~ c * dlnorm(2010 - y, a, b)
  data: parent.frame()
5.427e+05 2.491e+00 6.624e-01
residual sum-of-squares: 20474181

Number of iterations to convergence: 7
Achieved convergence tolerance: 3.978e-06
> lines(y,predict(model,list(x=2010-y)),col='red')
```

Porazdelitev lahko dobro povzamemo *logaritemsko normalno porazdelitvijo*, toda tudi s funkcijo $c * (x + d)^{\frac{a}{b+x}}$.

Števila objav člankov po letih

omrežja na temo središčnosti

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

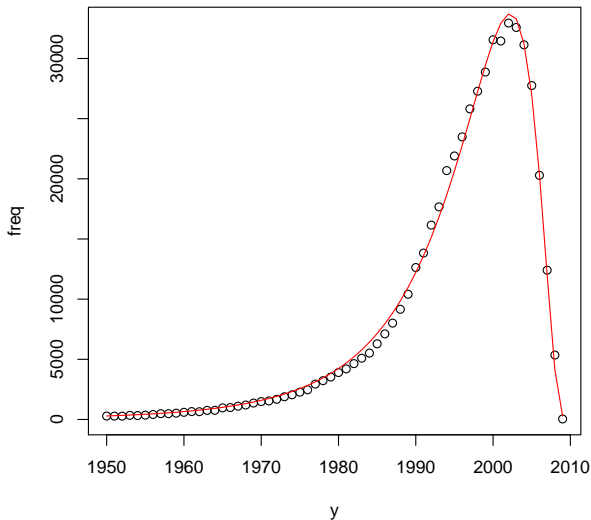
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Povezanosti med grafi

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

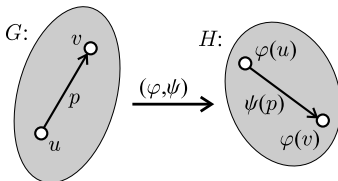
Izrezi

Preslikavi (φ, ψ) , $\varphi: \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{V}'$ in $\psi: \mathcal{L} \rightarrow \mathcal{L}'$ določata **šibki homomorfizem** grafa $\mathcal{G} = (\mathcal{V}, \mathcal{L})$ v graf $\mathcal{H} = (\mathcal{V}', \mathcal{L}')$ ntk velja:

$$\forall u, v \in \mathcal{V} \forall p \in \mathcal{L} : (p(u : v) \Rightarrow \psi(p)(\varphi(u) : \varphi(v)))$$

in določa **(krepki) homomorfizem** grafa \mathcal{G} v graf \mathcal{H} ntk velja:

$$\forall u, v \in \mathcal{V} \forall p \in \mathcal{L} : (p(u, v) \Rightarrow \psi(p)(\varphi(u), \varphi(v)))$$

Ko sta φ in ψ bijekciji in ustrezní pogoj velja v obe smeri, govorimo o **izomorfizmu** grafov \mathcal{G} in \mathcal{H} . Da sta grafa šibko izomorfna zapišemo $\mathcal{G} \sim \mathcal{H}$; da sta (krepko) izomorfna pa $\mathcal{G} \approx \mathcal{H}$. Velja $\approx \subset \sim$.

Stalnica ali **invarianta** grafa imenujemo vsako grafu prirejeno število, ki je enako za vse med seboj izomorfne grafe. .

EulerGT

Homomorfizem

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

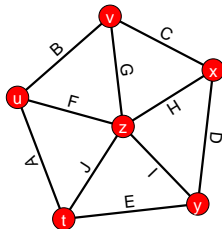
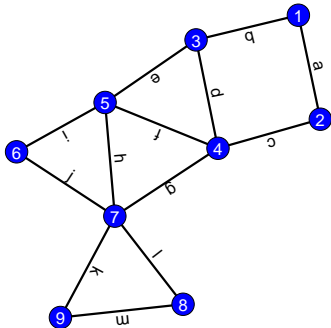
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

φ	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
	x	y	t	z	x	z	t	z	x				
ψ	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
	D	E	H	J	E	I	J	E	I	J	E	J	I

Izomorfna grafa

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

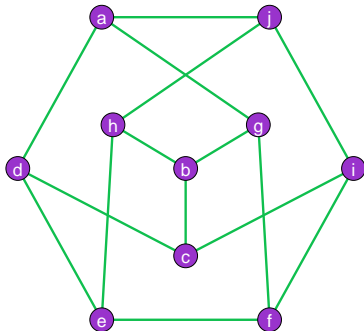
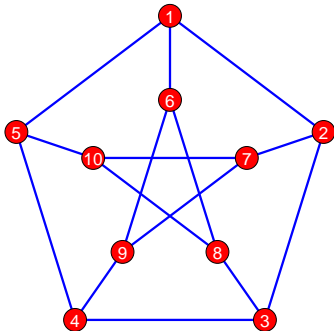
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

φ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	b	h	j	a	g	c	e	i	d	f

Skupine, razvrstitve, razbitja, razslojitve

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Neprazno podmnožico $C \subseteq \mathcal{V}$ imenujemo **skupina**. Neprazna množica skupin $\mathbf{C} = \{C_i\}$ je **razvrstitev**.

Razvrstitev $\mathbf{C} = \{C_i\}$ je **razbitje** ntk

$$\bigcup_i C_i = \mathcal{V} \quad \text{in} \quad i \neq j \Rightarrow C_i \cap C_j = \emptyset$$

Razvrstitev $\mathbf{C} = \{C_i\}$ je **razslojitev** ali **hierarhija** ntk

$$C_i \cap C_j \in \{\emptyset, C_i, C_j\}$$

Razslojitev $\mathbf{C} = \{C_i\}$ je **polna**, če je $\bigcup \mathbf{C} = \mathcal{V}$; in je **osnovna**, če je za vsak $v \in \bigcup \mathbf{C}$ tudi $\{v\} \in \mathbf{C}$.

Primer razbitja in razslojitve

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Množica vozlišč:

$$\mathcal{V} = \{a, b, c, d, e, f, g\}$$

Razbitje:

$$\mathbf{C} = \{\{a, b, e\}, \{c, g\}, \{d, f\}\}$$

Skupina:

$$C_2 = \{c, g\}$$

Razslojitev:

$$\mathbf{H} = \{\{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{e\}, \{f\}, \{g\}, \\ \{a, e\}, \{c, g\}, \{d, f\}, \{a, b, e\}, \\ \{c, d, f, g\}, \{a, b, c, d, e, f, g\}\}$$

Skrčitev skupine

Analiza omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Skrčitev skupine C imenujemo graf \mathcal{G}/C , ki ga dobimo tako da vsa vozlišča skupine C zamenjamo z enim vozliščem, recimo c . Natančneje $\mathcal{G}/C = (\mathcal{V}', \mathcal{L}')$, kjer je $\mathcal{V}' = (\mathcal{V} \setminus C) \cup \{c\}$ in \mathcal{L}' sestavljajo povezave iz \mathcal{L} , ki imajo obe krajišči v $\mathcal{V} \setminus C$. Večkratne vzporedne povezave združimo v eno. Poleg teh pa še 'zvezda' z vrhom c in krakom (v, c) , če $\exists p \in \mathcal{L}, u \in C : p(v, u)$, oziroma krakom (c, v) , če $\exists p \in \mathcal{L}, u \in C : p(u, v)$. V vozlišču c je zanka (c, c) , če $\exists p \in \mathcal{L}, u, v \in C : p(u, v)$.

V omrežju nad grafom \mathcal{G} moramo povedati še, kako so določene vrednosti/uteži v skrčenem delu. Običajno kar kot vsota ali maksimum/minimum izvornih vrednosti.

Operations/Network + Partition/Shrink Network

Skrčitev skupin – trgovanje med državami

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

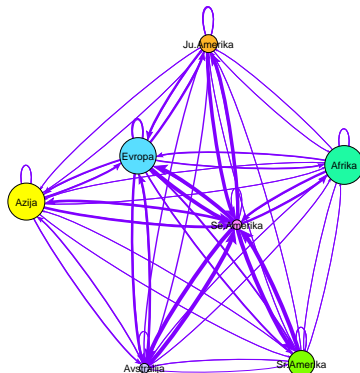
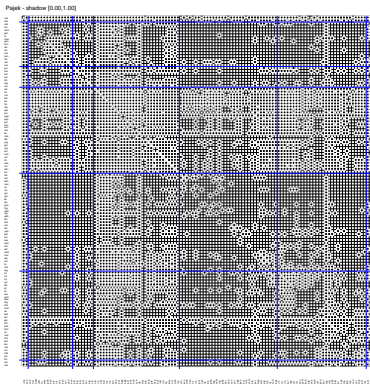
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Snyder in Kickovi podatki o trgovanju med državami. Matrični prikaz gostih omrežij. Uteži v skrčitvi (makro):

$$w(C_i, C_j) = \frac{n(C_i, C_j)}{n(C_i) \cdot n(C_j)}$$

Izračun uteži w

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

```
File/Pajek Project File/Read [SKtrade.paj]
Network/Create New Network/Transform/Remove/Loops [No]
Network/Create New Network/Transform/Edges -> Arcs [No]
Operations/Network+Partition/Shrink Network [1 0]
```

	1	2	3	4	5	6	7	Label
1.	2	30	13	56	42	45	4	#usa
2.	30	74	25	196	20	37	12	#cub
3.	12	28	33	124	16	36	5	#per
4.	55	217	130	694	427	483	41	#uki
5.	42	8	14	406	122	117	11	#mli
6.	43	37	43	444	142	307	30	#irn
7.	4	4	5	39	9	30	2	#aut

```
Partition/Make Permutation
[select partition (Sub)continents]
Operations/Partition+Permutation/
Functional Composition Partition*Permutation
Partition/Count
```

```
count      2  15   7  29  33  30   2
```


...Izračun uteži w

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

```
Partition/Copy to Vector
Vector/Create Constant Vector [7 1.0]
[select as second vector Copy of partition ...]
Vectors/Divide (First/Second)
Network/Create Vector/Get Loops
Vectors/Add (First+Second)
Operations/Network+Vector/Transform/Put Loops/as Arcs
[select vector Divide V? by ...]
Operations/Network+Vector/Vector#Network/input
Operations/Network+Vector/Vector#Network/output
```

		1	2	3	4	5	6	7
#usa	1.	0.50	1.00	0.93	0.97	0.64	0.75	1.00
#cub	2.	1.00	0.33	0.24	0.45	0.04	0.08	0.40
#per	3.	0.86	0.27	0.67	0.61	0.07	0.17	0.36
#uki	4.	0.95	0.50	0.64	0.83	0.45	0.56	0.71
#mli	5.	0.64	0.02	0.06	0.42	0.11	0.12	0.17
#irn	6.	0.72	0.08	0.20	0.51	0.14	0.34	0.50
#aut	7.	1.00	0.13	0.36	0.67	0.14	0.50	0.50

Ker so na diagonalni 0, bi jih bilo smiselno pred izračunom postaviti na 1 ali pa diagonalne vrednosti deliti z $n(C_i)(n(C_i) - 1)$, če je $n(C_i) > 1$.

Macro **weights**.

Podgraf

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

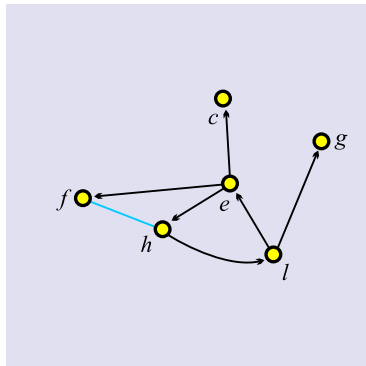
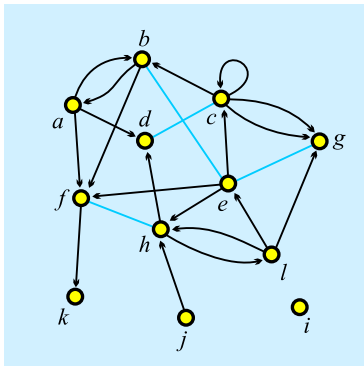
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

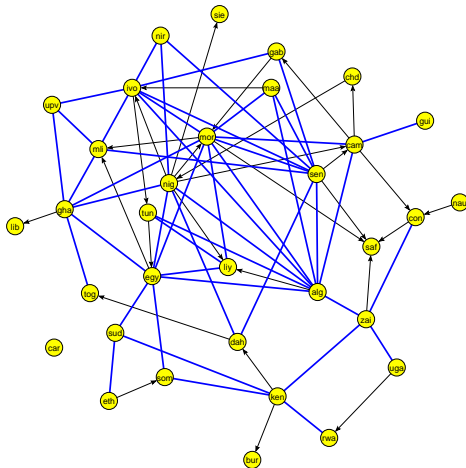

Podgraf $\mathcal{H} = (\mathcal{V}', \mathcal{L}')$ danega grafa $\mathcal{G} = (\mathcal{V}, \mathcal{L})$ je graf, katerega povezave \mathcal{L}' so vsebovane v povezavah grafa \mathcal{G} , $\mathcal{L}' \subseteq \mathcal{L}$, vozlišča \mathcal{V}' pa v vozliščih grafa \mathcal{G} , $\mathcal{V}' \subseteq \mathcal{V}$, in vsebujejo tudi vsa krajišča povezav \mathcal{L}' .

Podgraf je lahko **porojen** z dano podmnožico vozlišč ali povezav. Podgraf je **vpet**, če je $\mathcal{V}' = \mathcal{V}$.

Izrezi

Operations/Network + Partition/Extract Subnetwork [6]

Izrez: Snyder in Kick

Latinska Amerika : Južna Amerika

Analiza
omrežij

V. Batagelj

Statistika

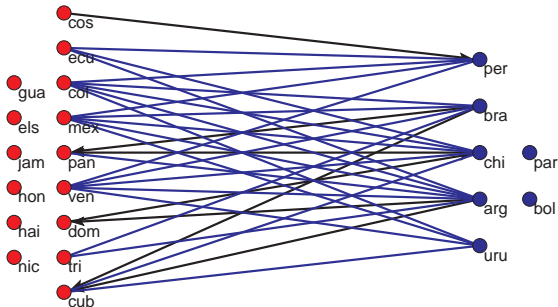
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Operations/Network + Partition/Extract Subnetwork [3,4]

Operations/Network + Partition/Transform/Remove lines/
Inside clusters [3,4]

Vozlišča lahko ročno razmestimo po pravokotni mreži ustvarjeni z

[Draw] Move/Grid

Vozliščni izrez omrežja $\mathcal{N} = (\mathcal{V}, \mathcal{L}, p)$, $p : \mathcal{V} \rightarrow \mathbb{R}$, na **ravni** t je podomrežje $\mathcal{N}(t) = (\mathcal{V}', \mathcal{L}(\mathcal{V}'), p)$, določeno z množico vozlišč

$$\mathcal{V}' = \{v \in \mathcal{V} : p(v) \geq t\}$$

kjer je $\mathcal{L}(\mathcal{V}')$ množica vseh povezav iz \mathcal{L} , ki imajo obe krajišči v \mathcal{V}' .

Povezavni izrez omrežja $\mathcal{N} = (\mathcal{V}, \mathcal{L}, w)$, $w : \mathcal{L} \rightarrow \mathbb{R}$, na **ravni** t je določeno z množico povezav

$$\mathcal{L}' = \{e \in \mathcal{L} : w(e) \geq t\}$$

To je podomrežje $\mathcal{N}(t) = (\mathcal{V}(\mathcal{L}'), \mathcal{L}', w)$, kjer je $\mathcal{V}(\mathcal{L}')$ množica vseh krajišč povezav iz \mathcal{L}' .

Analiza omrežja z izrezi

Analiza omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

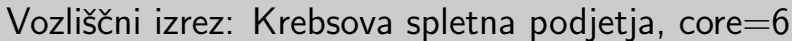
Izrezi

Izrezi ponujajo enostaven pristop k analizi omrežij. Za izbrano lastnost/utež in raven t določimo pripadajoči izrez $\mathcal{N}(t)$. Pozornost posvetimo njegovim komponentam – povezanim delom.

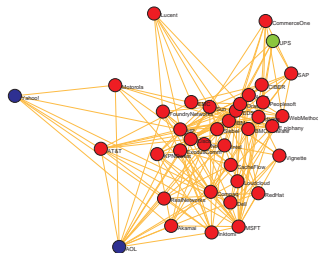
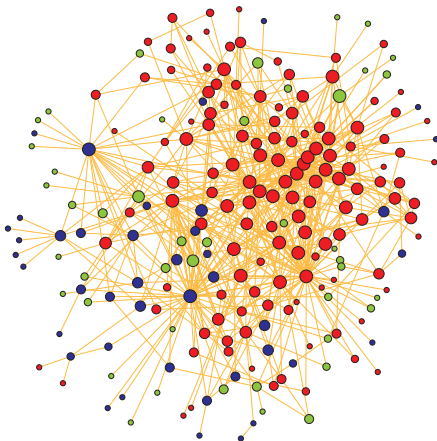
Število in velikost komponent je odvisna od ravni t . Pogosto se pojavi več majhnih komponent. Pri analizi nas običajno zanimajo le komponente 'prave' velikosti – vsaj k in ne večje kot K . Premajhne komponente zavržemo kot 'nezanimive'; prevelike komponente pa ponovno izrežemo na neki višji ravni.

Vrednost t , k in K določimo s pregledom porazdelitve vrednosti lastnosti/uteži in z upoštevanjem dodatnega vedenja o značilnostih omrežja in ciljih raziskave.

V program Pajek je vgrajenih nekaj novih, učinkovito izračunljivih lastnosti/uteži.

Izrezi

Podjetji sta povezani, če sta najavili skupni posel ali drugo obliko sodelovanja.

Povezavni izrez: Krebsova spletna podjetja, $w_3 \geq 5$

Analiza omrežij

V. Batagelj

Statistika

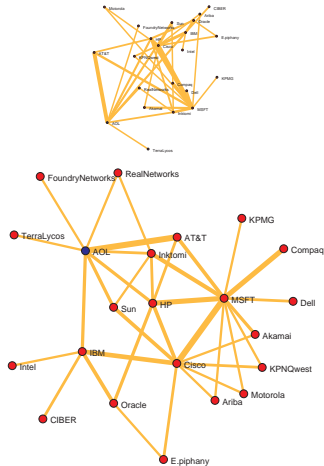
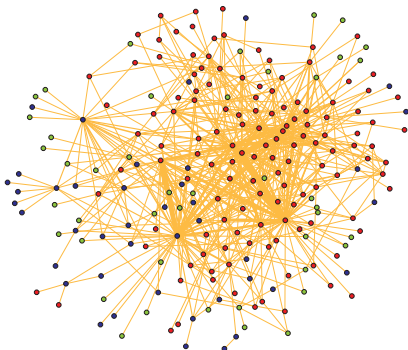
Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Analiza omrežja z izrezi

Analiza omrežij

V. Batagelj

Statistika

Homomorfizmi

Razbitja

Skrčitev

Izrezi

Izrezi

Vrednosti ravni t določimo na osnovi porazdelitve vrednosti funkcij w oziroma p . Običajno nas zanimajo komponente izreza, ki niso niti prevelike, niti premajhne.

Vozliščni izrez: p shranjena v vektorju

```
Vector/Info [+10] [#10]  
Vector/Make Partition/by Intervals/Selected Thresholds [t]  
Operations/Network + Partition/Extract Subnetwork [2]
```

Povezavni izrez: omrežje z utežmi

```
Network/Info/Line values [#10]  
Network/Create New Network/Transform/Remove/Lines with Value/  
lower than [t]  
Network/Create Partition/Degree/All  
Operations/Network + Partition/Extract Subnetwork [1-*]
```